

Говорова Ірина Вадимівна, студентка 6-КС
курсу навчально-наукового
інституту № 4 Національної академії
внутрішніх справ

АНТИКОРУПЦІЙНІ УМОВИ
В ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРАХ,
ЩО УКЛАДАЮТЬСЯ ЮРИДИЧНИМИ ОСОБАМИ

Корупція як міжнародне явище притаманне усім країнам незалежно від політичного устрою і рівня економічного розвитку. Різниця лише в масштабах і в формах корупції в певних структурах.

Так, нещодавно в Україні був прийнятий Закон «Про запобігання корупції». Він визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Розділ X зазначеного Закону має назву «Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб» та встановлює загальні засади запобігання корупції у діяльності юридичної особи, а стаття 62, що розміщена в межах цього розділу, вказує на антикорупційну програму юридичної особи, яка є комплексом правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності юридичної особи. Положення антикорупційної програми, як правило, включаються до трудових договорів, правил внутрішнього розпорядку юридичної особи, а також до договорів, які укладаються юридичною особою [1].

Загалом, Закон «Про запобігання корупції» сприяв появі антикорупційних умов в договорах юридичних осіб.

Розглянемо юридичну природу антикорупційних умов. Тут треба звернутись до Цивільного кодексу України. Згідно з ч. 1 ст. 638 Цивільного Кодексу України до істотних умов договору належать умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди [2]. З цього робимо висновок, що антикорупційні умови договору - це звичайні умови, але іноді вони можуть бути істотними, що залежить від того, як саме домовляється щодо них сторони.

Тоді виникає запитання: а для чого ж ці антикорупційні умови потрібні і навіщо їх вказувати в договорах? І тут можна виділити три показники: 1) вони заздалегідь інформують сторін договору про дії, які є корупційними; 2) такі умови мінімізують договірні ризики; 3) вони сприяють дотриманню антикорупційної політики.

Так, на прикладі договору купівлі-продажу антикорупційні умови можуть бути зазначені таким чином: «Продавець приймає на себе безвідкличне зобов'язання в будь-якій формі не пропонувати, не обіцяти, не надавати будь-які заохочення, вигоди або інші переваги (наприклад, отримання

готівки, цінних подарунків тощо), а так само не здійснювати будь-які виплати працівникам Покупця з метою просування/продажу працівниками Покупця товарів, що постачаються Продавцем на користь Покупця».

Але, як показує практика договірної роботи, в Україні антикорупційні умови сторони не завжди включають до змісту договору. А тому, щоб якимось швидше реалізувати антикорупційну політику в нашій державі, треба звернутись до міжнародних нормативно-правових актів.

Так, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції встановила між державами-учасниками цілі щодо сприяння і її посилення заходів, спрямованих на більш ефективне й дієве запобігання корупції та боротьбу з нею; заохочення, сприяння та підтримку міжнародного співробітництва й технічної допомоги в запобіганні корупції та в боротьбі з нею [3]. Кожна держава-учасниця, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, повинна розробити, здійснювати або проводити ефективну скоординовану політику протидії корупції. Це сприятиме відображенню принципу правопорядку, належного управління, чесності й невідчужуваності, прозорості й відповідальності.

Загалом, положення цієї Конвенції встановлюють запобігання, розслідування та кримінальне переслідування за корупцію та призупинення операцій (заморожування) таких, як арешт і конфіскація.

Другий приклад міжнародного досвіду - це Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, яка передбачає ефективні засоби правового захисту осіб, яким завдано шкоди внаслідок корупційних дій (прямі чи опосередковані вимагання, пропонування, дача або одержання хабаря чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, що порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, яка отримує хабар, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку цієї особи), з метою надання відповідним особам можливості захищати свої права та інтереси, включаючи можливість отримання відшкодування за завдану шкоду.

Згідно із положеннями Цивільної конвенції, якщо особі завдано шкоду внаслідок корупційних дій, вона має право на

порушення судової справи з метою отримання повної компенсації за завдану шкоду [4].

Отже, до основних антикорупційних умов договору можна віднести:

- інформування про факти недотримання антикорупційних вимог. При недотриманні термінів надання інформації або ж підтвердженні порушення антикорупційних вимог інша сторона має право відмовитися від виконання договору, а також вимагати відшкодування завданих їй збитків;

- конфіденційність виконання відповідних умов і відсутність будь-яких негативних наслідків для осіб, які повідомили органи державної влади про факти корупційних правопорушень, що були вчинені під час виконання цього договору;

- гарантії сторін щодо розгляду будь-яких фактів недотримання антикорупційних домовленостей і реалізації заходів по їх усуненню.

Таким чином, можна дійти висновку, що українське антикорупційне законодавство прогресує, приймаються нові закони, спрямовані на боротьбу з корупцією. Але законодавче формулювання і практика його застосування на сучасному етапі різняться. Так, ми спостерігаємо за міжнародним досвідом, намагаємось закріпити антикорупційні умови, привести законодавство до міжнародних стандартів, але на практиці, чомусь, активно це не реалізуємо.

Основним напрямом боротьби з корупцією має бути посилення діяльності, спрямованої на виявлення корупційних проявів та забезпечення притягнення до відповідальності винних осіб. Високої ефективності у виявленні корупційних правопорушень можна досягти лише комплексним застосуванням засобів і заходів, що є у органів державної влади.

Задля ж забезпечення підтримки антикорупційної політики держави, вважаємо, доцільно в цивільно-правових договорах, що укладаються юридичними особами, обов'язково закріплювати антикорупційні умови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-УІІ // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 49. - Ст. 2056.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-ІУ // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 40-44. - Ст. 356.

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (укр./рос.) : Міжнародний документ від 31.10.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2007. - № 49. - С. 2048.

4. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією : Міжнародний документ від 04.11.1999 р. // Офіційний вісник України. - 2006. - № 9. - С. 252. - Ст. 592.